

«Oro har, gure kulturaz turista japoniarrek duten irudia daukagu»

Elkarbizitza jokoan, eta gu berriz, bertso ttikietan...

| SUSTRAI COLINA |

Argazkiak: Dani Blanco

“Inork ez zidan esan euskaldun izatea zein nekeza den” kantatzen du Ruper-ek.

Euskaldun izatea, ezkerrekoa edo feminista izatea bezala, nekeza da. Egoera subordinatu eta minorizatuan gaude eta kontrakulturan bizi gara, etengabe haize-kontran. Galdu zen eta izan nahiko genukeen zerbaiten aldeko borrokan gabilta, borroka pertsonal batean, borroka kolektibo batean, barren-barrenetik hasi beharreko borroka batean. Borroka identitarioa da, eta hautu edo identitate pertsonalak ez dira existitzen identitate kolektibo baten baitan ez bada. Horregatik da nekeza euskaldun izatea. Horregatik, eta hizkuntza minorizatua herri minorizatuan baizik ez daitekeelako eman. Nekeza izatea ez da txarra ordea. Borroka egiteko gune bat edukitzea aukera handia da bizitzan, eta borroka egin behar delako egin behar da borroka, ez baitezpada irabazteko. Horrek ez du esan nahi anbizioa izan eta irabaztera jo behar ez dugunik. Munduarekin etengabe pipertzen gaituen eta bizkarrean daramagun euskaltasunaren borroka hori ez da motxila astuna niretzat, altxorra baizik. Altxor hori transmititzea dut helburu, eta ondo pasa eta jakintza neureganatzeaz gain munduaren aurrean jarrera txukunago, justuago eta duinagoa izateko balioko didan borroka izatea nahi dut. Borroka zaila, baina aldi berean ederra.

Nola bideratu, alta, egunerokoan euskaraz bizi nahi eta ezinak sortzen dituen frustrazioak?

Lan handia daukagu gure buruak hornitu eta diskurtsoa eraikitzen, baita ingurukoak janzten ere. Euskaldunak gara? Bai, euskara dugu beraz euskaldunak gara. Gure seme-alabak

euskaldun izan daitezen nahi dugu? Nondik jo behar dugu aukera hori izan dezaten? Esan dezakegu, euskaldun izatea munduan egoteko gure modua dela, munduko edozein hizkuntzako hitzunaren aurrean bera bezalako izatekoa. Bestalde, aldarrikatu dezakegu kultura nahi dugula eta kultura ez dela hizkuntza bakarrik, nazio kontzeptuaren azpian hizkuntza eta kultura horren baitan biltzen den herri edo jendea baizik. Hori nola gauzatzeko argi eduki behar dugu. Argi eduki behar dugu hizkuntza bat hiltzeko edo biziarazteko soziolinguistikak eta hizkuntzen ekologiak markatzen dituzten marra gorriak zeintzuk diren. Hizkuntza bat biziarazi nahi baduzu gune hegemonikoak sortu behar dizkiozu, bera nagusi den espazioak eskaini. Hori da guk sinetsi eta ingurukoei sinestarazi behar dieguna. Bai, plaza honetan euskaraz hitz egiten ez bada euskara galtzera doa. Hemen erdaraz egiteagatik ez dela ezer gertatzen? Bai, hemen erdaraz egiteagatik euskara galduko da, beste hizkuntzek jan egingo dutelako. Hori hala, nik zergatik nahi dut euskaldun ez denak nirekin euskaraz aritzea? Zer

NORTASUN AGIRIA

Lorea Agirre, Beasainen sortua 1968an. Informazio zientzietan lizentziatua, *Euskaldunon Egunkarian* eta *Berrian* aritua, HUHEZiko irakasle eta Sorguneak ikertegiko kide da egun. *Rosa Luxemburg* (2000), *Gazteak eta Kultura* (2001), *Ipurtargiaren itzal luzea* (2003), eta *Gezurra ari du* (2004) liburuak idatzi eta *Berria* egunkarian argitaratzen ziren *Katuajea* iritzi artikuluen egilea da. Azken hauteskundeetan, EH-Bilduren Gipuzkoako zerrendetan aurkeztu zen.

esan nahi diot euskaraz ez dakien tabernariari tragoa euskaraz eskatzen diodanean? Zer ulertzen du? Hori gogoetatu beharra daukagu. Ezberdintasuna markatzeko bada, ni hemengoa naiz eta zu ez, agian ez digu balio. Berak nahitaez ulertu beharra daukala azpimarratzeko bada, akaso ez digu balio. Norbaiti euskaraz zuzentzen natzaionean nire hizkuntz komunitateko kide izatea nahi dudalako da, gonbidapena luzatzen ari natzaio.

Euskaldunek soilik osatzen dute gure hizkuntz komunitatea?

Hizkuntz komunitateko kidearen definizioa beste hizkuntz komunitateetan oso gauza ebidenteia izan arren, denboran eta espazioan mugitzen den terminoa da gurean. Bat nator Joxe Azurmendirekin gure hizkuntz komunitatea euskaldunok eta euskararen patuarekiko kezka duen edonork osatzen dugula dioenean. Jende horrek ez dauka hizkuntzarik baina badu kontzientzia, bere ondorengoak euskaldunak izatea nahi du. Zer gertatzen da, ordea, hizkuntza ukan eta kontzientziarik ez daukatenekin? Beste hainbeste eskatu edo irakatsi behar zaie. Euskaldun izatea, kontzienteki edo inkontzienteki, kontzientzia bat praktikan jartzea da. Orain arte ohartu ez

direnak ohartarazi behar ditugu, euskararen erabilpenean jarrera aktiboagoa, errealagoa, benetakoagoa eta euren buruarekiko zintzoagoa izan dezaten. Jakin dezatela ez dakitenak ere kontzientziaren bidez gure ondoan daudela, gure ondora etorri nahi dutela, eta hizkuntza daukagunok besteei mundu hori zabaltzeko kontzientzia izan behar dugula.

Aspaldion, kontzientzia modaz pasata, zentzu-hustuta dagoela irakurri dut han eta hemen.

Kontzientzia eta militantzia ez daude modan baina niri hori interesatzen zait. Paralelismo bat eginez, emakume izatearen kontzientzia hartu egiten duzu, ez da estetika kontua, egoera gogorren aurrean garatzen duzun bizitzarekiko jarrera baizik. Horrek ideologia edo pentsamendu batean murgiltzeko atea zabaltzen dizkizu, zuregandik hasita emantzipazio borroka bat eman behar dela pentsatzeko bidea. Antzera bizi dut euskararen auzia. Noiz arte sinetsiko dugu eskubide indibidualen erreinuan bizi garela? Taldeak, hizkuntzak, giza-harremanak, justiziak ez dute ezer balio eta dena da “nik nire eskubideak dauzkat eta librea naiz merkatu libre eta kontsumista honetan”? Hori erabateko gezurra da. Ados, indibidualismoa behar-beharrezkoa da, feminismoak ere indibidualismoari zor dio bere borroka, baina horrek ez du esan nahi kolektibitateak ez duela ezertarako balio, ideologiak ez duela ezertarako balio. Errealitate kontsumista hau sortzerakoan ez al digute ideologia bat pedagogikoki zabaldu hiperindibidualak ginela eta ezin genuela taldean jardun sinetsarazteko? Hori erabateko gezurra da.

Bestela, ez litzateke grebarik egongo, ez legoke presoen aldeko manifikazioak, ez feminismoak, ez hizkuntz borrokarik, ez ezer. Kontsumismoak ideologia guztiak jan, estetika huts bihurtu, eta saltzea beste helbururik ez du, baina bizi ditugun garai sozio-ekonomikoetan nor ausartzen da hori lortu duela baieztatzea? Ideologiak hil zirela esaten da, baina eskumakoak ez al du hor jarraitzen? Nahitaez, garai ideologikoetara bueltan gatzelakoan nago.

Gipuzkoako Aldundiak bere kanpo-jarduna euskara hutsean egitea erabaki ideologikoa da. Zergatik hartzen da euskara hutsean egitea “inposaketatzat” eta erdara hutsean aritzea “mundutarrago egiten gaituen erabaki demokratikotzat”?

Ez garelako geurez, bestez baino. Besteek esaten digute zer garen. Besteek beste, talde hegemonikoak erabakitzen du, hitz egiteko modua, gaitegia... Informazio guztia bere esku duenez berak erabakitzen du parekoa

arbola ala landarea den, eta talde subordinatuak ere horrela definitzen ditu. Euskararekin inguruko botere hegemonikoek erabakitzen dute euskalduna zer den, nolakoa den, eta euren mundu demokratiko, unibertsal eta zoragarri horretan inor molestutzen ez duen gunetxoa toleratzen digute txintxo portatze-kotan. Azkenerako, gu garela txikiak, partzialak, partikularrak, euskarak etxerako soilik balio digula eta erdarak denerako sinesten bukatzen dugu. Horixe da boterearen indarra. Ezinbestekoa da gezur horiek desmuntatzea. Hemen hizkuntza hautua egin dezakeen bakarra elebiduna da, elebakarrak ez dauka hauturik. Frantsesez edo gazteleraz soilik badakizu, ez duzu euskaraz hitz egingo. Bestalde, euskara hutsezko guneak behar ditugula ulertu behar dugu. Langileak bildu, beraien burua definitu, eta borroka bat aurrera eramanez sortu da langile mugimendua. Feminismoa berdin. Baztertzailak, elitistak, arrazistak, etnizistak, eta intoleranteak garela esango digute, baina ze logikak esplikatzen du hizkuntza baten gunera hizkuntza hori ez duen norbait etorri eta hizkuntza ordezkape-na ematea? Zerk exijitzen du? Zergatik onartzen dugu? Nik nahi dut euskaraz ez dakitenak gurera etorri daitezen baina horrek ez du esan nahi hizkuntza ordezkatu behar dugu-

nik. Horregatik prest nago hizkuntz normalizazioak, hizkuntz ekologiak eta komunitate oso baten nahiak gune horiek %100 euskaldun mantentzea exijitzen dutela nornahiri esplikatzeko, baina ez diezagutela gure burua etengabe traizionatzeko eskatu.

Euskararen egoera soziolinguistikoak zenbat eta nola eragiten dio euskal kulturari?

Hizkuntza minorizatua herri minorizatuan baizik ez da gertatzen, eta halabeharrez kultura minorizatua dakar. Euskal kultura, hizkuntza bezala, ez dago korronte nagusian, periferiako kontua da. Egoera subordinatu batean dago kultura. Nola iristen da naturalki bere bezero naturalengana euskal kultura elikatzen duen sormen lana? Une hauetan ez da iristen. Zergatik izango garen euskaldun galdetzen dugunean kultura oso elementu garrantzitsua da. Nik badakit ingelesez, baina ez naiz ingeles kulturaduna, eta gutxiago, ingeles komunitateko kide. Hizkuntza baten jabeakuntzak atzetik dakarren kultura eta ondoren etorriko denaren egikaritzea edo parte izatea esan nahi du. Bestalde, planoak bereizi behar dira, ez baitauka logikarik euskal kultura eta espainiar kulturarentzat politika komunak eramateak. Zergatik ez dugu egin euskararen beharretatik abiatutako

gaztezulo com
HI ETA HIRE MUNDUAK

**20€ BAKARRIK
URTE OSORAKO**

EGIN HARPIDETZA
943 457 250
harpidetza@gaztezulo.com

**PREZIO TXIKIA
OPARI HANDIA**

**GUK ZURI ERE
OPARI... aukeratu!**

**ESNE BELTZAREN
CD+DVDa**

**GATIBUREN
DISKO BERRIA**

politika? Minorizazio egoera horrek kultur politika horren oinarriak zertan baldintzatzen ditu? Halabeharrez zaletu, sortzaile eta bitarteko guztien arteko harremana askoz estua goa izango da. Guk ezin dugu eseri eta kontsumismoak agintzen digun guztia jan. Horrek galbidera garamatza. Gurean ezinbestekoa da sortzaile, eragile eta hartzaileen arteko sarea osatzen dugula jakitea. Premiazkoa, kultura zentralitatean jarri eta hizkuntzaren beharrei erantzutea. Nahitaezkoa, egiten duzun hizkuntza horretan kultura bat elikatzen ari zarela eta ez beste bat jakitun izatea. Derrigorrezkoa, sortzaileak hizkuntza horren egoera soziolinguistikoa gogoan edukitzea. Kulturaren minorizazioaz kontziente izan behar dugu eta ikusgarritasunean izugarri galdu dugula jabetu. Hil ala bizikoa da ikusgarritasun kanal horiek zabaldu eta libre mantentzea. Kulturarekin estatu politika egin behar dugu, herri baten etorkizuna ardazteko kultur nazioaren kontzeptua zein garrantzitsua den jakinda. Nazio kulturalaren klabeak pentsatzeko garaia da. Euskal kulturak, euskarazko kulturak, izan behar du muina eta berriazko politikak behar ditu.

Kultura esportatzen hastean, zergatik esportatzen ditugu arte mutuak, itzulpenak eta sukaldariak?

Orain arte esandako guztia galdera horretan laburbiltzen da. Diskurtsoa galdu dugu, bes-

OFF THE RECORD

Ifrentzua

Eguzki beteak Alkizako plazan. Urteko azkenetakoa. Kanpoan egin dugu elkarrizketa, eskolako umeen jolasorduak alaitu duen sosegu betean. Atsegina da zuk buruan erabili dituzunak beste baten ahotan fin eta zorrotz teorizatuta entzutea. Atsegina aurkiaren ifrentzua eta ifrentzuaren aurkia etengabe bilatzen duen jendea topatzea. Mundua konpondu izanaren sentsazioarekin itzuli naiz etxera. Pena bakarra daukat: inork ez dit "eskirol" deitu. Greba eguna da.

teek definitu gaituzte, indar hegemonikoek esan digute euskal kultura zein hizkuntzatan den, zer den esportagarria eta zer ez. Hizkuntz adierazpideek zentralitatea galdu dute, eta folkloreak, gastronomiak eta paisaiak irabazi. Guk galdetzen badiogu 18-20 urteko euskaldun oso bati zer den euskal kultura, sukaldaritza, folklorea, trikitixa, pilota, txapela eta Chillidaren artea erantzungo dizu. Zer ari gara jende horri saltzen? Euskal kultura ez dela euren bizimoduarekin bat datorren zerbait, historia, txapela, baserria eta gaztarekin lotutako zerbait baizik. Baina rapa ez da euskal kultura? Twitter ez da euskal kultura? Egungo gazte askorentzat ez. Ba jende horri esan behar zaio baietz, badela, euskal kultura euskaraz egiten den guztia dela. Gunetxo batzuetan badakigu euskal kultura euskaratik eta euskaraz egiten dena dela, baina oro har, gure kulturaz turista japoniarrek duten irudia daukagu. Esportatzen hasita hitza berariaz ekiditen da konfliktuak saihestearren, eta azkenean, geu gara geure gezurra irentsi dugunak. Zertarako da euskara euskaldun izateko ere balio ez badigu? Irratiak hamar euskaldunetarik biri ez zaiela txokolatea gustatzen dioenean denok dakigu euskal herritarrez ari dela, eta ez euskaldunetz. Beraz, hizkuntzak ez badu gure burua definitzeko balio, kultura kanpoan zabaltzeko oztopo baldin bada, eta gazteei ez badiegu zentrala dela esaten, nora goaz? Ez al da hori jaso duguna, gaur egunera ekarri duguna, eta ahal dela pauso batzuk aurrerago eman nahi duguna? Ez al da euskara gu hobeto, eta hitzaren zentzu zibil eta politikoan, sanoago bizitzeko elementu bat? Baina ez, bideak ixten dizkiogu, hizkuntza gabeko kultura baten izenean gatazkak ekiditen ditugulako, eta azpian dauden kontrasteak eta errealitate desberdin horiek oso ur handiak direlako. Horregatik, hizkuntza oztopo mingarria dela sinetsita, kafe bat euskaraz eskatu eta erdaraz eskatzen bukatzen dugu buru-makurkako "barkatu" baten ostean. Dena da bat. ■

- Suteen aurkako babesa
- Uren horniketa eta trataera
- Instalazio elektromekanikoak

Ibarra, 10 · 7. Pab · 48300 Gernika · Bizkaia
 ☎ 94 625 54 50 · Fax 94 625 54 00

